

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,

Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis vigesimâ-tertiâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXXIII.

PRÆSIDE,

M. PETRO LALOUETTE, Equite, Doctore Medico.

An ad sanitatem ut corporis, sic & mentis exercitatio?

I.

T suæ felicitatis, ità & suarum miseriarum artifex homo. Naturæ vertit in crimen quod sit incerta fallaxque valetudo, vita fluxilis, promptior lethi necessitas. Quin potiùs accusemus ingluviem, intemperantiam, effrena animi pathemata, venerem indomitam, torporemque illum quem sub otii nomine summum sibi bonum animis fingunt plurimi. Ità homini bene consuluit natura, ut illa voluerit cætera animalia ab homine non solâ rationis præstantiâ, sed etiam cor-

* *Auctore M. P. J. C. Mauduyt de la Varenne, D. M. P. anno 1759.*

(a) Vid. Thes. an omnium animalium homo robustissimus, anno 1710. M. de la Hire.

porum robore superari. (a) Homo namque inter animalia solus qui quadraginta per annos non cesset à laboribus variis, continuis, multiplicibus. Tanta insita est corpori ejus vis vitæ, ut nullius alius animalis tantum sit robur, quod æquè superare possit incommoda, quæ perpetuò viventibus procreant inevitabilis aëris necessitas, tempestatum vicissitudines, caloris & frigoris vices, regionum aspectus varii, varietasque alimentorum. Quacumque enim patet terra reperiuntur homines, solaque species hominum habitat ubique. Cessemus igitur ab injustis questibus, ultròque cum Quintiliano profiteamur: *frustrà mala omnia ad crimen naturæ relegamus, nemo nisi suâ culpâ diù dolet.* Verùm & se ipso & iis quæ ipsum circumambiunt homo nescit uti. Intemperans est, gulæ deditus; noctis dieique vices mutat, ità ordinem naturæ subvertit, ut æstate glaciem amet, hyeme frigus cautiùs vitet. At inter rerum non naturalium crebros abusus, undè infirma hominum valetudo degenerisque humanæ speciei ruina, non ultimus numerandus, torpor sive corporis, sive animi.

I I.

(a) Lib. 1. cap. 1. p. 20.

(b) Cap. 4. §. 1.

(c) N. 1044.

QUANTUM ad robur & sanitatem conferat corporis exercitatio, ut innumera probant rerum experimenta, sic uno ore omnes conclamant (a). *Ignavia*, ait Celsus, *corpus hebetat, labor firmat, illa maturam senectutem, hic longam reddit adolescentiam.* (b) *Chæneus* verò motûs & quietis commodam institutionem non minoris ferè ad vitam sanam momenti esse, quàm ad ipsam vitam nutrimentum, affirmat. (c) Boerhaavius ipse noster motum corporis ad primum usque exortum lenissimi sudoris, vel usque ad sensum incipientis lassitudinis commendat. Exindè fortasse fertur quod ipse solitum habuerit unâ quâque die equum conscendere, atque duarum circiter horarum spatio, indulgere exercitio: scilicet ut experiretur quid in robusto corpore mens sana possit exequi. Etenim illæ gentes cæteris populis & animorum & corporum viribus præstitêre semper, quas labor magis impiger induraverat. Quàm ingens, *referente Tacito*, Germanis olim corporum robur, quàm firma illis animorum constantia, cùm libertatis amor Romanæque servitutis odium ipsos exerceret. Gentium Regina succubuit victrix Roma, postquam cives ejus otio diffluxerunt. Ipsam subvertit dura gens quam aluerat septentrio: adeò nihil non superat labor improbus. Et verò mollis est Asiaticus non solummodo quòd ejus membra calor resolvat, sed insuper quòd facilis pateat undiquè campus rerum omnium quæ sunt ad vitam necessariæ ex se, proprio telluris munere, absque hominum labore ferax; dum contrariâ ex parte durus septentrionis incola non nisi defatigatus altos montes superat, densa penetrat nemora, gelu constrictam aratro scindit tellurem, nec nisi multo labore vitæ sustentamina sibi congerit. Sed quid opus externis? Ruricola quàm firmâ gaudet valetudine! Magnatibus verò quàm delicatula corporum compages, quàm obnoxia millenis morbis rustico incognitis. Melius antiqui quàm nos. Jure enim suo Athenensium, Lacedemoniorumque Legislatores Gymnasticam artem tantoperè commendabant; quin eam ipse Lycurgus sacrâ religionis autoritate confirmatam voluerat. Sed quid molior multa? Natura pueros quos amat adhuc, gremioque fovet, ut pote puros innocuosque à contagio vitæ, perpetuò invitat ad cursus, subsultus, generis omnis motus. Ipsa inter eos choræas agitat manuque sublevat. Miserrimum nobis quòd deinceps longiùs à naturâ recedamus.

III.

QUAMVIS quænam vincula corpus & animum conjungant inter ſe, ex quo extitere Philoſophi, diſputatum fuerit, nec dum inventum ſit ac demonſtratum; nihilominùs manet inconcuſſum, in homine præter corpus dari ſubſtantiam diſſimilem à corpore, inextenſam, animi nomine inſignitam. Utriuſque illius ſubſtantiæ divinitùs unitæ, tale exiſtit commercium, ut utraque agat in ſe reciprocè. Namque non ſolùmmodo morborum peſtes mentem perturbant, ſed & variæ animi affectiones varia producunt in corpore ſymptomata. Undè ad ſanitatem corporis multi refert qualem ſervaveris animæ ſtatum. Nam non cogitandum aut fingendum cum quibuſdam omnem animi affectionem omninò pendere à corpore; omniumque pathematum corporeas exiſtere cauſas. Nihil poteſt aſſignari in corpore amori aut odio ſimile. Illa non in organis, ſed ſunt in animâ. Et quemadmodum Logici docent calorem non ineſſe in igne, ſed intrà animam, ſic amor aut odium inſunt non in nervis variè motis, ſed in mente. (*a*) Atque *ita tamen ſumus inſtructi*, ipſe ait Boerhaavius, *ut hæc conditio mentis, amoris aut odii excitet in corpore motus.* Undè mentem in corpus agere probatur abundè, cum in corpore motus mens excitet. Sed ſi ſit mens agens in corpus, refert quales, quantos, quàm placidos aut inordinatos in ipſo motus ſuſcitet. Nunc verò demonſtrandum incumbit quòd, mens ſi diutius torpeſcerit nec longo dedicerit uſu ſuos motus moderari, impoſſibile eſſe, ut, multis in caſibus, ea quæ ſunt utilia, de corporis motibus ſtatuere poſſit.

(*a*) N°. 573.

IV.

QUEMADMODUM exercitio corpus induratur, ſic labore mens firmatur, aptiorque evadit rerum naturas callere earumque prætium juſti æſtimare. Exindè moleſtiæ quæ nos quotidiè quamdiù vivimus laceſſunt, hujuſque humanæ noſtræ conditionis indivulſæ ſunt comites, cum miſerias & cruciatus procreent iis hominibus quorum mens eſt levior, omni proindeque mulierculárum genti, ſapientem feriunt impavidum. Animum verò regere quanti ad ſanitatem corporis interſit, quis non videt? Verum quis modus animum ſervare tranquillum adverſùs ſeipſum, civium injurias, bellatorum furores, ſuorum funera, niſi adverſùs tanta hæc mala in ſcriptis Philoſophorum præſidia ſumendo? Quantas in corpore tragœdias excitet immoderatus animi impetus, ſola ſatis demonſtrat ira, dum torvo lumine vultum, modò pallore, modò intenſo rubore ſuffundens, dentibus infrendit, atque omnis generis vaſorum canale coarctato anguſtatoquè ſpiritum pluribus intercludit. (*a*) Suo jure Periſienſis Scholæ Magiſter theſim ſcripſit quâ demonſtrat *omnes animi paſſiones, exceptâ moderatâ lætitiâ, ſanitati nocere.* Namque vel fibras laxant, harumque tonum omninò ſubvertunt, vel eas tendunt nimis, mortemque cum rigiditate citiùs inferunt omnia animi pathemata. Dicat Sanctorius ut inſenſibilem tranſpirationem turbare, mutare, ſiſtere, valeant animi affectus. Dicant Practici quanti in morbis momenti ſit placido eſſe animo; quot morti tradat veſanus mortis timor; quotiès præjudicata opinio inſanabilia reddiderit ea, quæ periculi nihil habebant. (*b*) Digna quæ notetur hiſtoria virginis cujuſdam Maſſilienſis, quæ, tempore quo peſtis Maſſiliam depopulabatur, peſte cum ipſa tentaretur, ad hunc pervenit morbi gradum, ex quo vitæ reddebatur nullus, unaque pluria inter millia convaluit, ex eo ſcilicet, quòd quo inſtante decubuit, ipſi cùm fucum facerent Medici, ſalubri errore deluſa, alio quàm peſte morbo ſe laborare, quamdiù duravit ipſius morbus, arbitrata eſt. Ipſi verò Medici undè noſocomia, peſtiferorum domos, mortis atria ingre-

(*a*) Anno 1731. Præſide M. Preaux.

(*b*) Traité de la Peſte, p. 176.

diuntur illæsi, nisi quiâ mens ipsis cùm sit exercitata magis, sapientior quoque & firmior est, nec turbetur iis quæ cæteris hominibus vix sunt tolerabilia. At verò gens melancholicorum, ad quos maximè pertinet nostra propositio, undè tot miseriis cruciatur, vexaturque ? Non tam in ventriculo lenta morbi tabes, non tàm in obstructis visceribus, aut denso nec circulante purpureo latice recondita latet, quam in eorum vivendi genere. Maximum illis malum est otium, maxima pestis vitæ pondus & horarum. Hinc ipsis vel levissimus in vitâ eventus instar supplicii est, ægraque mens trahit insons corpus in partem magnam miseriarum. Vis citò convalescant ? Aliquod negotium iis suscita, facque ita, ut ex otio disturbentur.

V.

NEC objiciat aliquis magnam hominum partem, agricolas nempè, omnisquè generis artifices, integerrimâ gaudere sanitate absque ullâ mentis exercitatione. Ii namque homines, operibus suis dùm sunt intenti, minimè sunt otiosi. Quemadmodum enim litteratis hominibus deambulare exercitium, sic rustico, vel levis animi attentio, labor est. Diversa namquè sunt, ut corporum, sic ingeniorum, pro diversis tum ætatibus, tum conditionibus instituenda exercitii genera. Præclarè igitur Galenus, (*a*) *fieri, potest ut idem motus alteri sit exercitio, alteri non sit.* Non igitur matribus nostris, magnatibusque viris, autor fuerim ut mollia frangant duris membra laboribus; ipsos sed ad jucundiora, nec minùs utilia, invitaverim. Quod sibi scientiarum aut artium genus placeat magis, quisque videat & quò trahit sua voluptas, sequatur. Dulce sequi quidquid placet: & tot habet rerum natura quæ placere possint. Si te juvarint cantus, cantare bonum mollesque agitare choræas. Multa potens agere in corpus nostrum musica, quæ trahit in consensum volentes nolentesque: (*b*) cui orbis imperium, à Romanis occupatum, referre non dubitavit magnus inter multos Gallorum duces, *comes Saxonius.* Enim vero dùm nervus auditorius, tam crebras multiplicesque ac miras in corpore jungit connexiones, quos ab aëre tremores accepit, in toto corpore diffundit, totaque intùs moles agitatur. Dulce est errare silentibus in sylvis ubi teneros amores avium populus suspirat; aut viridem peragrare pratum, florumque carpere odores. Nec omiserim, blandam voluptatem, historiæ naturalis studium. Illo namque studii genere mens eruditur, corpusque exercetur. Utile quidquid corpus aut mentem exercet, utilius & mentem & corpus simul exercere. Cuicumque igitur sanitas curæ est, ille & animi & corporis, angue pejus, otium vitet.

(*a*) De San. tuend. lib. 2.

(*b*) Reveries, art. de la tact.

Ergò ad sanitatem, ut corporis, sic & mentis exercitatio.

Proponebat Parisiis JOANNES-FRANCISCUS-ACHILLES LALOUETTE, Parisinus, Eques, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1773. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Typographi. 1773.